

Robert Hosfield: The Earliest Europeans

Publikace vydaná v britském nakladatelství Oxbow Books si klade za cíl čtenáře seznámit se životem staropaleolitických obyvatel Evropy, a to možná trochu odvážným a zcela jistě neotřelým způsobem. Autor totiž namísto klasického popisu lokalit, nálezů štípané industrie nebo antropologického popisu tehdejších lidí rozdělil knihu do jednotlivých kapitol obsahujících roční období. Na příkladu jara, léta, podzimu a zimy tak čtenáři předkládá úskalí tehdejších lovců a sběračů a možnosti, jak mohli tyto svízele překonávat.

První dvě kapitoly (*A seasonal approach* a *Lower Palaeolithic Europe*) krátce shrnují naše poznatky o klimatu a jeho změnách během pleistocénu, přičemž největší pozornost je věnována tzv. Milankovičovým cyklům, které jsou zde představeny velice jasně a srozumitelně i pro laického čtenáře. Dále je představena tehdejší fauna a flóra a také krátce popsány evropské populace té doby, tedy *Homo antecessor* a *Homo heidelbergensis*.

Následující čtyři kapitoly se již plně věnují jednotlivým ročním obdobím, přičemž jako první přichází na řadu zima (*A winter wonderland?*). V této třetí kapitole nás autor seznamuje s dosavadními údaji o klimatických rozdílech v jižní a severní Evropě a poté již předkládá jednotlivá témata k diskusi. Kapitola se tak zabývá možnostmi lidí se chránit před zimou – je tedy diskutována role přirozené srsti, ohně, oděvů a nakonec přístřeší. U každé z těchto podkapitol autor předkládá archeologické, etnoarcheologické i experimentální doklady a argumenty pro nebo proti jednotlivým jevům, což se později opakuje i u dalších ročních období.

Čtvrtá kapitola, tedy jaro (*Springtime – a land awakening*)

se věnuje převážně mobilitě staropaleolitických populací v rámci kontinentu, jelikož autor předpokládá největší fluktuaci obyvatel právě na jaře a na podzim. Druhým velkým tématem této kapitoly je obživa, respektive získávání potravy, jelikož se oproti zimě jednalo o výrazně bohatší období.

Léto rozebírané v kapitole pět (*Summertime... was the living easy?*) je diskutováno zejména z pohledu získávání vody a poté „relativně klidnému životu“, což znamená jednak výrobu štípané industrie a poté problematiku dětí, zejména jejich dospívání a učení se.

Posledním obdobím je podzim, tedy kapitola šest (*Autumn – rich in food and colour*), kde se nejvíce opakují témata „z jara“, tedy cestování a lov. Podstatnou část této kapitoly pak představuje problematika plánování a „pružného reagování“ staropaleolitických evropských populací. Zde se autor dotkne i tématu výroby pěstních klínů (coby nejcharakterističtějších artefaktů této doby) a dochází k zajímavé (a pro někoho možná skoro až kacířské) myšlence, že význam těchto nástrojů byl pro lovce a sběrače starého paleolitu možná menší než pro současné archeology.

Následuje shrnutí v kapitole sedm, kde jsou zopakovány výsledky každé kapitoly. Autor zde také (velice správně) poukazuje na pravděpodobně velký význam sběru pro obživu tehdejších lidí. Také dodává, že je potřeba si uvědomit, že Evropu během tohoto období obývaly postupně dvě populace, jejichž život a přístup k němu se do značné míry lišil. Tím pádem není správné používat data získaná například z lokalit obývaných *Homo heidelbergensis* automaticky vztahovat

i pro starší populace *Homo antecessor*. Ačkoli se jedná o fakt, který se může zdát každému jasný (a tedy není nutno na něj upozorňovat), považuji za dobré jej přímo uvést, zejména vzhledem ke značnému časovému záběru knihy.

Mezi největší přednosti celé publikace patří zcela jistě její srozumitelnost. Autor prostřednictvím boxů čtenáři vysvětluje některé pojmy nebo jevy, které nemusí znát, pokud se starým paleolitem odborně nezabývá. Kniha rovněž využívá pestré palety možností, jak přiblížit pleistocenní realie. Kromě běžného archeologického záznamu proto autor předkládá data získaná v rámci klimatologie či paleobotaniky. Jako analogie pro chování zvířat mu slouží primárně evropské (pra)lesy a několikrát je sáhuto i k experimentální archeologii. Zároveň je ale vždy upozorněno, že data nemusí odpovídat realitám starého paleolitu. Největší slabinou v tomto směru je etnoarcheologie, kterou autor několikrát používá. Jestliže je často skutečně ošidné využívat recentní lovecko-sběračské společnosti pro hledání analogií či dokládání realit v případě mladopaleolitických populací, v případě starších (a tedy ne-sapientních) lovců a sběračů je tento přístup skutečně jen velice ilustrativní (jestli vůbec).

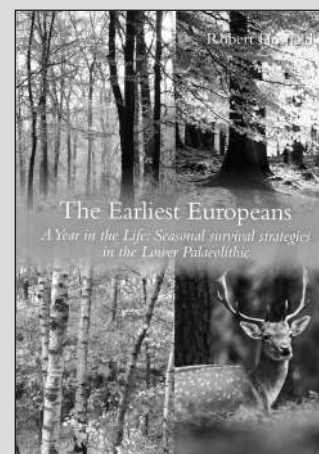
Tím se dostáváme ke slabým místům celé publikace. Kromě již uvedených analogií je to zejména jisté opakování se některých částí. I když lze plně porozumět určité nutnosti způsobené pojetím knihy (protože ve všech ročních obdobích docházelo k lovu, objeví se tento problém v každé kapitole), několikrát dojde k víceméně zopakování celé problematiky. Příkladem toho může být cestování staropaleolitických populací

řešené v kapitolách o jaru a podzimu, kdy je v podzimní kapitole vlastně opakováno totéž, co na jaře a logicky je tak stejný i výsledek celé podkapitoly.

Celkově lze ale publikaci hodnotit velice kladně. Autor se nebojí pustit do celé řady větších či menších spekulací, na což ale vždy důrazně upozorní, a vzhledem k absenci velkého množství „tvrdých“ dat pro počátky osídlení Evropy, využívá všech možných metod, aby načrtl „rok v životě staropaleolitického člověka“. Je možné, že za tento přístup bude jinými archeology kritizován, nicméně podle názoru autora této recenze se v současné době jedná o cestu velice přínosnou a zdravou, zvláště pokud se chceme vyhnout prostému předkládání výčtu lokalit a nálezů. A i případní kritici budou muset uznat, že jde o přístup minimálně zajímavý.

Petr Čechák

Muzeum východních Čech
v Hradci Králové

Robert Hosfield
2020: The Earliest Europeans. A Year in the Life: Seasonal survival strategies in the Lower Palaeolithic.
Oxford – Philadelphia, Oxbow Books. ISBN 978-1-78570-761-2.
369 stran vč. obrázků.